

Retail kritischer op residu eindproduct

De retail vraagt al bijna standaard om harde garanties dat hun sierteelproducten duurzaam en eerlijk zijn geproduceerd. Daar komt steeds vaker een nieuwe eis bij: zekerheid over het residu van gewasbeschermingsmiddelen op het eindproduct, en niet alleen voor eetbare gewassen als pluktomatjes en kruiden in pot.

Astrid Zoumpoulis
bloemisterij@hortipoint.nl

Eindklanten stellen er nog nauwelijks vragen over, maar retailers streven ook bij siergewassen steeds meer naar een aanbod dat veilig, duurzaam én vrij van schadelijk residu is. Diverse labels worden gebruikt, waaronder het Bioland-label; biologische land- en tuinbouwproducten.

Ingegeven door maatschappelijke discussies en steekproeven van milieuorganisaties, trekken retailers de teugels strakker aan. Ze heeft nachtmerries van de oproer die kan ontstaan als een milieu-organisatie bericht over bijen dodende neonicotinoïden in planten en bloemen. Zelf geven ze aan simpelweg hun verantwoordelijkheid steeds serieuzer te nemen. Groen moet groen zijn, punt uit. Daar mag geen zweem van chemie of stervende bijtjes aan hangen. Telers, afnemers, gecertificeerders en analysebedrijven hebben het er druk mee.

Eigen eisen

Exporteurs roepen steeds luider dat verdere certificering en garanties noodzaak zijn om retailers in vooral Engeland en Duitsland te kunnen blijven leveren.

De Duitse supermarktketen Rewe stelt eigen eisen aan het aantal werkzame stoffen dat op bloemen en planten mag zitten. Voor Ikea is residubepaling een harde voorwaarde voor levering, de Zweedse keten hanteert daarbij een zwarte lijst van middelen en maximumwaarden bij de toegestane middelen. Ook Lidl en Edeka broeden op vergelijkbare voorwaarden. In eigen land schreef Intratuin onlangs een brief naar haar leveranciers nadat Greenpeace in een steekproef aantoonde dat er residu van verdachte middelen op tuinplanten was aangetroffen.

Veel eisen die de retail stelt aan sierteelproducten, zijn al getackeld in keurmerken en certificeringen. Maar het voorbeeld bij Intratuin toont aan dat 'het systeem' niet waterdicht is.

Duurzaamheid garanties

MPS-A, SQ en GAP zijn voor veel Nederlandse, Duitse, Scandinavische en Engelse ketens absolute voorwaarden. Daarmee verzekeren ze zich ervan dat hun leveranciers zich houden aan de voorwaarden voor een duurzame teelt met goede werkomstandigheden. Veelal verbinden ze er hun eigen consumentenmerken aan, die staan voor pure en eerlijke producten. Sinds kort stellen ze ook vaak aanvullende eisen als het gaat om residu van bestrijdingsmiddelen op eindproducten. Hoewel MPS de registratie en de boekhouding van het middelenge-

Achtergrond

FloraHolland: 85% aanvoer gecertificeerd

Van de totale omzet van FloraHolland komt 85% van gecertificeerde bedrijven. Dit betreft certificaten zoals MPS (Milieu Programma Sierteelt), GlobalGAP, KFC (Kenya Flower Council) en Fair Flowers Fair Plants. Dit was vorig jaar nog 65%. De toename van sierteelgerichte certificaten, wordt toegeschreven aan meer gerichte vragen van klanten, vooral vanuit de grootschalige retail. De bestaande labels en certificeringen

garanderen volgens manager Gijs Kok van FloraHolland geen minimum waarden van residu op eindproducten. MPS ABC is onder Nederlandse siertelers de meest voorkomende certificering. Afnemers in binnen- en buitenland werken in toenemende mate niet alleen voor groenten en fruit met zogenoemde 'second-party-audits'; een eigen schema met richtlijnen en eisen die door een onafhankelijke partij wordt beoordeeld.

bruik garandeert, valt residuvorming daar (nog) niet onder. Wel is de organisatie vorig jaar van 5% naar 50% steekproeven in monsternamen gegaan. Tevens kijkt MPS in het project GGG (Goed Gebruik Gewasbescherming) naar nieuwe criteria voor de toelating van middelen.

Milieukeur neemt residu-analyse standaard mee in de audits, doorgaans twee keer per jaar. Ook is bij de Milieukeur in de teelt een aantal schadelijke middelen niet toegestaan, die wettelijk wel mogen, zoals de neonicotinoïden. Maar Milieukeur is in de sierteelt nog schaars vertegenwoordigd; bij veertig telers van boomkwekerijgewassen.

Reputatieschade inperken

Gijs Kok, manager externe betrekkingen bij FloraHolland en bestuurslid bij MPS: „De bestaande labels en certificeringen garanderen geen minimum waarden van residu op eindproducten. Die vraag is bij sierteelproducten ook pas heel recent ontstaan, vooral vanuit de Duitse retail. Ze willen reputatieschade zoveel mogelijk inperken. Niemand wil met een 'giftschandaal' in de krant. Labels hebben duidelijk moeite om met deze nieuwe eisen om te gaan.

Bij Food hanteert de retail naast de lijst van verboden middelen een maximum aan het aantal toegestane middelen, evenals een zogenaamde MRL (Maximum Residu Level). Om systemen eenvoudig te houden, wordt dit nu vaak doorgetrokken naar de

sierteelt. Maar deze regel is gebaseerd op voedselveiligheid en is niet zomaar door te trekken naar sierteelproducten. Organisaties als Greenpeace grijpen de laatste tijd in zowel Nederland als Duitsland 'misstanden' met middelengebruik bij planten aan om consumenten – en dus leden – voor zich te winnen. Feit is dat het wel een grotere rol zal gaan spelen de komende tijd. Als de consument aangeeft iets belangrijk te vinden, zal de retailer zich willen beschermen tegen afwijkingen en aandringen op aangepaste certificering. Als kwekers daar niet naar handelen, verliezen ze klanten.”

Edeka volgt

Het gerucht gaat dat ook Edeka al een eigen middelenlijstje heeft neergelegd bij leveranciers van bloemen en planten. Bert van der Stelt, directeur van handelsbedrijf Salomo Aalsmeer, spreekt dat tegen. „Onlangs stuurde Edeka een brief naar alle leveranciers van groenten en fruit met hun eisen en voorwaarden op dit gebied, naar aanleiding van ophef in de media. Per ongeluk is die brief ook bij al hun sierteelproducenten terecht gekomen. Die gingen daar meteen over bellen, maar Edeka gaf aan dat het om een fout ging.” Dat neemt niet weg dat ze binnenkort best eens een 'echte' brief op de mat kunnen verwachten.

Van der Stelt: „Ik denk dat Edeka langzaam maar zeker ook garanties gaat vragen wat betreft residu op bloemen en planten.

MPS garandeert dat hun producenten zich houden aan de voorwaarden voor een duurzame teelt met goede werkomstandigheden. Residuvorming valt daar (nog) niet onder. Wel is de organisatie vorig jaar van 5% naar 50% steekproeven in monstername gegaan.

Als er één mee begint, kan de rest niet achter blijven. Dus nu Rewe en Ikea de toon hebben gezet, zal het zeker een sneeuwbaaleffect gaan hebben."

Planten geweigerd

Een potplantenkwekerij die niet bij naam genoemd wil worden, kreeg begin dit jaar op pijnlijke wijze te maken met de aangescherpte eisen van Ikea. Een partij van 10.000 stuks werd geweigerd toen bij residu-analyse het insecticide chloorpyrifos werd aangetroffen. Het ging in dit geval om een waarde van 0,03 mg per kg droge stof, terwijl Ikea daar maar 0,01 mg van toelaat. De teler geeft aan dat Ikea pas na het afsluiten van het contract de eisen had aangescherpt. Ikea stelt dat alle eisen vooraf gecommuniceerd zijn. De order ging niet door, maar de lijnen zijn niet verbroken. De retailer heeft het voorval achteraf netjes opgelost.

Voorheen was MPS-A voor Ikea voldoende om er te kunnen leveren, nu moeten leveranciers tevens MPS GAP (of Global GAP) en MPS SQ hebben en voldoen aan hun voorwaarden wat betreft toegestane middelen en maximumwaardes. Ook willen ze extra residu-controles als het om importmateriaal gaat. Een woordvoerder

van Ikea meldt: „Onze IWAY-standaard is leidend voor alle leveranciers als het gaat om richtlijnen voor milieu en sociale aspecten. We monitoren regelmatig en nieuwe leveranciers krijgen de tijd om de benodigde certificaten te behalen.”

„Vandaag is het Ikea, morgen volgen er ongetwijfeld meer, want niemand wil in die wereld voor elkaar onder doen”, gonst het in de markt.

Meer residu-analyses

De verwachting is dat telers in het vervolg meer onderzoek en analyses moeten laten doen voordat er handtekeningen onder een contract gezet kunnen worden. Zo'n analyse kost tussen de € 150 en de € 250, afhankelijk van het aantal en de aard van de stoffen waar op onderzocht wordt. Er zijn meerdere labs die ze uitvoeren, zoals Groen Agro Control en SGS. Beide geven aan dat de vraag naar residu-analyses toeneemt, zowel van ketens als van certificeerders en producenten zelf.

Ines van Marrewijk van Groen Agro Control: „Telers vragen erom in het kader van geïntegreerde gewasbescherming, maar ook vanwege de kritischere houding van de retail. Tevens doen we de monstername en

residu-bepaling sinds vorig jaar voor het audit-programma bij MPS-deelnemers. In de sierteelt zijn nog geen wettelijke normen voor toelaatbare residu-waardes. We kunnen ze hooguit toetsen aan bovenwettelijke eisen zoals die van MPS, Milieukeur en van de retailers. Als er al wettelijke EU-normen komen, zullen die waarschijnlijk nog wel tien jaar op zich laten wachten gezien de voorbereidingstijd die daarvoor nodig is. Tegen die tijd zullen de handelseisen die normen al hebben ingehaald.”

Ook de nieuwe regels voor eetbare sierteeltgewassen – aanbieders moeten sinds kort beschikken over het certificaat MPS Fruit&Vegetables of Global GAP met borging van residubepaling – hebben geleid tot meer residu-analyses. Zowel Groen Agro Control als SGS zagen daarnaast een toename in aanvragen na het Greenpeace rapport over middelenresiduen bij sierteelt-producten in de retail.

Greenpeace veroorzaakt schokgolf

Beide bedrijven ontkennen niet dat de bevindingen van Greenpeace kloppen, maar kunnen die ook niet onderlegd bevestigen. „Het Greenpeace onderzoek heeft een ware schokgolf veroorzaakt”, zegt Coert Breg-

man van SGS wel. „Het is het begin van een ontwikkeling waarin de retail de eisen op dit gebied gaat aanscherpen. Het ging in dit geval vooral om neonicotinoïden, maar er zijn best ook wel andere middelen die zorgen baren. Vooral de oudere middelen met veel werkzame stoffen die we nog wel eens tegenkomen.”

Volgens Bregman gaat residu-analyse een belangrijk onderdeel vormen van certificeringsschema's. „De klant vraagt om borging. Die wil geen kat in de zak kopen. Alleen als je zowel registratie, boekhouding en residu-analyse kunt aantonen, waarborg je een goed eindproduct. En dan hoeft de afnemer dat niet zelf nog eens te checken.”

In de sierteelt, zo zegt Bregman, is residubepaling vooral belangrijk omdat halfwas of stek veelal uit het buitenland komt en gecertificeerde telers dus niet alles zelf in de hand hebben.

De groeiende vraag naar aantoonbaar schone en onschadelijke producten doet de hele sector nu richting de certificeerders kijken. Wat kunnen en gaan zij hier aan doen? En welk label moet een sierteeltproduct hebben? Worden individuele richtlijnen van grote afnemers – gecontroleerd door onafhankelijke partijen - wellicht leidend? Het antwoord is nog niet bekend. <

Mening

Retailers aan het woord

Groen moet ook echt groen zijn, zegt Hans Reijngoud, hoofd inkoop groen bij Intratuin. Dat is wat de consument verwacht. Die willen zich geen zorgen maken over stervende bijtjes. Greenpeace vond neonicotinoïden op heesters, vaste planten en bollen-op-pot. Naar aanleiding van dat onderzoek hebben we ook zelf extra analyses laten uitvoeren en één product tijdelijk uit de schappen gehaald. We hebben al onze leveranciers aangeschreven en hen gewezen op hun verantwoordelijkheden. Wij eisen al jaren minimaal MPS-A, B of C en/of Global GAP van onze leveranciers. Je denkt dat je daarmee voldoet aan alle normen, maar toch blijken er blinde vlekken te bestaan. Die gaan we nu samen met MPS in beeld brengen. En ervoor zorgen dat er productgarantie komt in plaats van procesgarantie. Daarin neem je ook invloeden mee van buiten zoals middelen op het uitgangsmateriaal of middelen uit de akkerbouw die via het oppervlaktewater ook in de sierteelten terecht komt. Gezien de laatste ontwikkelingen schroeven we de MPS-eis binnenkort op naar uitsluitend A en gaan we vaker residu-analyses laten uitvoeren. Maar misschien moeten we wel naar een MPS-A+ met bijvoorbeeld extra monstername en dus die productgarantie. Verder moet de branche gaan kijken naar de mogelijkheden van minder middelengebruik. Door meer te kijken naar wat de plant nu echt nodig heeft en gebruik van middelen die sneller afbreken en resistente rassen.”

Volgens Ina Reinders, manager corporate responsibility bij Blume2000 zijn er in Duitsland geen wettelijke normen voor of limieten aan residu van gewasbeschermingsmiddelen bij sierteeltproducten. „Onze eindklanten stellen er nog bijna nooit vragen over, hoewel de gevoeligheid voor deze issues groeit. We hechten er zelf wel al groot belang aan, vooral bij tuinplanten, die geen gevaar voor grondwater en insecten mogen opleveren. Maar ook bij snijbloemen en potplanten moet ons aanbod zo veilig en duurzaam mogelijk zijn. Hoewel MPS-ABC geen residuvrij product garandeert, hanteren we sinds vorig jaar de MPS-normen in de voorwaarden aan onze leveranciers. Ook stimuleren we hen om aan MPS-SQ deel te nemen. Niet vanuit externe druk, maar omdat we duurzaamheid en eerlijke werkomstandigheden zelf heel belangrijk vinden. Binnenkort gaan we daar een eigen duurzaamheidslabel aan verbinden. Alleen producten van leveranciers met een stabiele MPS-A status en MPS-SQ certificering komen daarvoor in aanmerking. Nu werken we al veel met Fairtrade-producten en sinds kort ook met organische bloemen en planten onder het Bioland-label, een lijn van biologische land- en tuinbouwproducten. Een punt van kritiek vind ik dat sommige certificatie-schema's te veel gefocust zijn op potentiële, directe risico's voor de mens, terwijl de verantwoordelijkheid voor ecosystemen daar niet in is geïntegreerd. Dat is natuurlijk even belangrijk. Het belang van standaarden in de sierteelt zal de komende jaren steeds groter worden, net als in de voedingsmiddelen-, de cosmetica- en de kledingindustrie. Zelf denk ik dat het in de sierteelt vooral om het gebruik van bestrijdingsmiddelen en de werkomstandigheden zal draaien. Duurzaamheid is niet alleen een verantwoordelijkheid van kwekers. Ook retailers, groothandel en dienstverleners moeten op dat gebied hun prestaties verbeteren. Het is simpelweg noodzaak in een veranderende wereld, maar het biedt tegelijkertijd kansen om producten en processen te verbeteren en een duurzame toekomst te creëren waar iedereen baat van zal hebben.”

Lukas Burgering, interim woordvoerder van Ahold: „Voor alle kwekers waar Albert Heijn mee werkt zijn sociale certificeringsprogramma's van toepassing, zoals Fairtrade en MPS-SQ, om aan onze eisen te voldoen. Tevens moeten alle kwekers voldoen aan de hoogste eisen wat betreft de teelt, dus aan het niveau van MPS-A en GAP. We hanteren voor de sierteelt geen eigen schema's of programma's zoals het AH-protocol bij groenten en fruit ter beheersing van mogelijke residuen van gewasbeschermingsmiddelen. Eetbare planten moeten uiteraard wel voldoen aan de eisen voor groenten en fruit. Duurzaamheid is een continu proces. De sierteelt maakt duidelijke stappen om duurzaamheid te verbeteren.”